

Utvalg: Ovdagoddi/Formannskapet
Møtested: Kommunestyresalen, Nesseby rådhus
Dato: 18.12.2018 - Ekstraordinært møte
Tid: 08:30

Forfall meldes snarest til sentralbordet på tlf. 40 44 05 00 eller e-post sentralbord@nesseby.kommune.no .
Varamenn møter kun ved spesiell innkalling.

Innkalling er sendt til:

Navn	Funksjon	Representerer
Knut Store	Leder	A
Oddvar Betten	Nestleder	SV
Hanne Iversen	Medlem	A
Marit Kjerstad	Medlem	H/TVP
Bjarne Store-Jakobsen	Medlem	SÁB/SFP
Jan Hansen	Varamedlem	A
Ina Kristine Store	Varamedlem	A
Inga Pettersen Lindi	Varamedlem	A
Ole Petter Skoglund	Varamedlem	SV
Kjell-Harald Erichsen	Varamedlem	H/TVP
Iver Per Smuk	Varamedlem	H/TVP
Anja Pedersen Noste	Varamedlem	SÁB/SFP
Liv Solfrid Mathisen	Varamedlem	SÁB/SFP

Varangerbotn, 11. desember 2018

Knut Inge Store
ordfører

Saksnr	Innhold
PS 52/18	Godkjenning av innkalling og saksliste
PS 53/18	Referater
PS 54/18	Varanger som natur- og kulturpark - bærekraftprosjekt
PS 55/18	Frisklivssentralen i Nesseby 2018
PS 56/18	Etablering av akuttberedskap i barnevernet - Ettersendes

PS 52/18 Godkjenning av innkalling og saksliste

PS 53/18 Referater

Beaivi/Dato 04.09.2018
Čuj./Referanse 2014/861-0 /
223

Ole Petter Skoglund
40440543
olepetter.skoglund@nesseby.ko
mmune.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkinaššenr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	54/18	18.12.2018
Giælddastivra/Kommunestyret	51/18	18.12.2018

Varanger som natur- og kulturpark - bærekraftprosjekt

Administrasjonssjefens innstilling

- Nesseby kommune ønsker å være en aktiv bidragsyter for å oppnå merket for bærekraftig reiseliv. Det betyr bl a:
 - a. Bistå administrativt til dokumentuthenting for å besvare enkelte indikatorer som ligger i kravene
 - b. Delta i samarbeidsprosjekter som skal utvikle Varanger som reisemål
 - c. Være en pådriver for gjennomføring av bærekraftiltak i egen virksomhet; vurdere resertifisering som miljøfyrtårn
 - d. Vurdere å legge inn miljøkrav i anbud
- Nesseby kommune bidrar med sum basert på sin andel av innbyggerne i samarbeidskommunene, avrundet oppad til kr. 20.000 til gjennomføring av fase 2 i bærekraftprosjekt under forutsetning av Innovasjon Norges økonomiske medvirkning.

Varangerbotn, 10.12.18

Olaf Trosten
Administrasjonssjef

Ole Petter Skoglund
Saksbehandler

Bakgrunn for saken

Reiseliv og bærekraft er et tema som har fått mer og mer oppmerksomhet. I sommer har media hatt mye fokus på overturisme og klima- og miljøutfordringer på mange reisemål. I et slikt perspektiv er det svært viktig at Varanger er godt i gang med jobben for å være godt forberedt på det som vil avgjøre om vi framover blir oppfattet som et reisemål med bærekraft fokus. Gjennom tydelige internasjonale trender vet vi at både reiselivsoperatører og den enkelte turist blir mer og mer opptatt av bærekraft.

Varanger er sakte men sikkert på veg til å bli et populært reisemål. Gjennom det siste tiåret har det vært gjennomført en rekke store og små prosjekter som har bidratt til større interesse utenfra og oppbygging av mange små bedrifter i tillegg til overnattingssteder.

Et bevisst strategisk grep over tid har vært å satse på Varanger som en god destinasjon for fugleturister. Den nasjonale turistvegen fra Varangerbotn til Hamningberg har også vært viktig for regionen. Vi ser nå at det skjer ei økning i turisttrafikken. De fleste aktørene ser behovet for å samordne oss og være bedre forberedt på at vi kommer til å få flere turister til vår region. De ser også nødvendigheten av at bærekraftperspektivet må ligge i bunnen for den videre utviklinga.

Kommunene Vardø, Vadsø, Nesseby og Båtsfjord startet i 2009 et samarbeid om prosjektet ”Varanjargga – Varekiniemi – Varangerhalvøya” som en del av Miljødirektoratets program ”Naturen som verdiskaper”. Det var et naturlig samarbeid fordi de fire kommunen grenser til Varangerhalvøya Nasjonalpark. Arbeidet ble fulgt opp gjennom flere prosjekter over tid og har ført oss til etablering og godkjenning av den regionale parken Varanger Arctic Norway som er en samarbeidsplattform eid av de fire kommunene som samarbeider med næringsliv, offentlige institusjoner og utviklingsmiljøer. (Det ser forøvrig nå ut til at Berlevåg kommune ønsker å være med i parken.)

Et resultat av samarbeidet er etableringa av det kommersielle salgs- og bookingselskapet Visit Varanger AS (<https://www.visitvaranger.no/nb/velkommen-til-varanger-en-fantastisk-opplevelse>) som er organisert med 8 eiere og 24 samarbeidspartnere (noen av dem også fra kommunene Sør-Varanger, Berlevåg og Tana). Flere ganger i året inviterer den regionale parken til møter med reiselivsaktører (også dem som ikke er med i Visit Varanger AS), museer, andre offentlige myndigheter, reinbeitedistrikt og frivillige lag/foreninger for deltakelse og medvirkning i planlegging og aktiviteter (parkmøter).

Varanger Næringsssenter AS som sekretariat for den regionale parken har prosjektansvar og prosjektlederrollen i bærekraftprosjektet. Det var Innovasjon Norge Arktis som tok initiativet til samarbeid om prosjektet. Vi har fram til nå fått ca. 400.000 kroner fra Innovasjon Norge for å jobbe med lokal/regional forankring, statuskartlegging, rapportering og en handlingsplan.

Organisering og kommunikasjon

Vi følger Innovasjon Norge sine råd om organisering av prosessen for å kvalifisere oss til merket for bærekraftig reisemål:

Medlemmer i styringsgruppa	Ordfører Geir Knutsen i Båtsfjord kommune Ordfører Knut Store i Nesseby kommune Ordfører Hans-Jacob Bønå i Vadsø kommune Ordfører Robert Larsen i Vardø kommune Daglig leder Ingela Mästerbo fra Varanger Næringsssenter AS (prosjektansvarlig) Prosjektleder Veronje Kelly fra Visit Varanger AS (repr for reiselivsnæringa) Rådgiver Ann Kristin Gjelsten fra Innovasjon Norge Arktis
----------------------------	---

Prosjektleder	Wenche Pedersen fra Varanger Næringsssenter AS
Prosessveileder	Anne Dorte Carlson
Delprosjekter	Etter behov
Arbeidsgrupper	Etter behov

Prosjektleder har et særskilt ansvar for kommunikasjonen i prosjektet. Parkmøtene i regi av den regionale parken der en rekke aktører jevnlig inviteres til idéutvikling, planlegging og kompetanseheving brukes aktivt inn i oppfølging av prosjektet for å ivareta medvirkning og involvering. Vi bruker både facebooksidene til Varanger Arctic Norway og Varanger Næringsssenter.

Forankring av handlingsplanen skjer gjennom behandling både i kommunene og styret i Visit Varanger AS. Oppfølging av handlingsplanen skjer i styringsgruppa og i forbindelse med parkmøtene som arrangeres flere ganger pr år. Finnmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Finnmark orienteres i tillegg i egne møter. Det legges opp til årlige rapportering til kommunene.

Det er et mål at arbeidet med bærekraftig utvikling videreføres også etter prosjektperioden på tre år.

Kravene til et bærekraftig reisemål

Bærekraftig reisemålsutvikling er en viktig satsing i Innovasjon Norge:

"Bærekraft i reiselivet handler i hovedsak om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter for å dekke sine behov. Temaer som natur, miljø- og klimapåvirkning, samspill reiseliv/lokalsamfunn – og næringsens økonomiske verdiskaping er sentralt i forståelsen av et bærekraftig reiseliv." <https://www.visitnorway.no/innsikt/merket-for-baerekraftig-reisemaal/>

Innovasjon Norge beskriver merkeordningen (selv standarden som vedlegg):

" ... et verktøy for å systematisere arbeidet med bærekraft på reisemål der reiselivsnæringen er pådriver. Ved å kartlegge ulike kriterier fordelt på de tre dimensjoner av bærekraft (miljømessig, sosial og økonomisk) signaliserer stedene at de er i gang med et langsiktig arbeid for økt bærekraft. Å bli merket som et bærekraftig reisemål betyr at destinasjonen over tid prioriterer målet om økt bærekraft, ikke at stedet ER bærekraftig. Merkeordningen er et redskap for utvikling, og reisemålene må vise en forbedring på sikt."

" I bunnen ligger en politisk og næringsmessig vilje i lokalsamfunnet om en mer bærekraftig steds- og reisemålsutvikling."

I merkeordningen er det utarbeidet en standard med 104 kriterier og indikatorer som skal besvares, som det skal bygges tiltak rundt og som skal forbedres på sikt. En del av merkeordningen er en arbeidsprosess som skal hjelpe reisemålet med å levere på standardens krav. (Vedlegg II) Innovasjon Norge har egne prosessveiledere som bidrar i arbeidsprosessen.

Varanger har så langt utarbeidet en statusrapport for reisemålet og jobber akkurat nå med endelig rapport på kriteriene A + B (se vedlegg II) som handler om forankring og implementering politisk og på reisemålet (næring). Vi må svare for hva som finnes av kommunale og regionale planer og reiselivsnæringens egne strategier framover. Miljøsertifisering av bedriftene – og kommunene – som deltar i prosjektet er også særskilt viktig.

Et krav i første del av standarden er at de involverte kommunene må gjøre formelle vedtak om medvirkning og fellesfinansiering. Styringsgruppa i den regionale parken som består av ordførerne i de fire kommunene Båtsfjord, Vardø, Vadsø og Nesseby har sagt ja til å gå i gang med prosjektet. Men for å komme videre – og sikre ytterligere finansiering – kreves formannskaps/kommunestyrevedtak.

Det stilles også krav om økonomiske bidrag. Innovasjon Norge antydte på forrige møte i styringsgruppa at Varanger kan forvente opp til 700 000 kroner til neste fase. Da betyr at hver av kommunene må bidra med 50 000 kroner.

Det er laget et handlingsplan (se vedlegg III) som skal sikre at vi kommer i mål med å få godkjent kravene i standardens kriterier C+D+E.

Når det gjelder kommunenes medvirkning i prosjektet vil det i stor grad dreie seg om administrativ hjelp til å skaffe fakta når det gjelder forskjellige typer planer (bl. a. næring, arealer, kulturminner), internt fokus på bærekraft, tilrettelegging for stier og løyper, merking, søppel- og avfallshåndtering, vannkvalitet, anskaffelsesregler, kommunikasjon med befolkningen knyttet til reiselivssatsinga osv. Det vil også bli spørsmål om medvirkning i arbeidsgrupper jfr. handlingsplanen.

Mål og strategier i handlingsplanen

Hovedmålet for Varanger Arctic Norway Regionalpark er formulert slik:

” Der unik natur, kultur, mennesker og næringsliv spiller hverandre gode og gir vekst”.

Vi har i følgende målsettinger for prosessen med merket bærekraftig reisemålsutvikling:

- Å styrke bedriftenes levedyktighet, verdiskapinga og kompetansen i regionen
- Å bidra til gode relasjoner og samhandling mellom mange aktører
- Å bidra til positiv og troverdig markedsføring av vår region
- Å styrke samarbeidet med lokalsamfunnene og bidra til å skape stolthet for regionen som reisemål
- Å øke kunnskapen om hvordan vi bevarer natur, kultur og miljø på lang sikt
- Å kvalifisere oss for merket for bærekraftig reisemål

Resultater jfr. målene som vi vil være fornøyd med i et perspektiv på tre år:

- At vi har fått flere reiselivsbedrifter og flere ansatte (med jobbkvalitet)
- At mange vil ”være med” – gjennomført flere samarbeidsprosjekter og skapt nye nettverk
- At antallet turister går opp og vi leverer mer kvalitet
- At mange flere kan/forstår og tar på seg ”vertskapsrollen” (ut over reiselivet)
- At vi liker å ha turister i våre lokalsamfunn og at fokus på bærekraft bidrar til bolyst
- At vi får til en balansert utvikling mellom bevaring og bruk
- At vi får merket

Vedlegg I: Ti prinsipper for bærekraftig reiseliv

Vedlegg II: Innovasjon Norge sin standard for bærekraftig reisemål

Vedlegg III: Handlingsplan for Varanger

Vurderinger

Utvikling av Varangerregionen som bærekraftig reisemål vil utvilsomt gi et fortrinn for de kommuner og samarbeidsbedrifter som deltar i prosjektet Varanger Arctic Norway. Det har over flere år blitt arbeidet med å samle kommuner og reiselivsaktører for å gi en helhetlig opplevelse av Varanger som reiselivsdestinasjon.

Vi har i Nesseby kommune flere aktører som de senere år har gjennomført og fortsetter å planlegge relativt store investeringer i reiselivsprodukter. Eksempler på dette er det planlagte overnattingsstilbudet til Arild Kero, og Edgar Olsens panoramahytter og kongekrabbesafari på Kløvnes. I tillegg finnes flere aktører som satser på reiseliv i kommunen, både gjennom utleie av feriehus og hytter, hundekjøring og scootersafari på vinterstid, samisk opplevelsesturisme osv.

Nesseby kommune er gjennom sin geografiske plassering og størrelse, kombinert med få innbyggere og næringslivsaktører, i en spesiell posisjon i dette prosjektet. Oppfatningen har lenge vært at Nesseby kommune kun har vært et stoppested på gjennomreise, og i liten grad en destinasjon i seg selv. Denne utviklingen ser man er i ferd med å snu – derfor kan det synes formålstjenlig for Nesseby kommune å gjennom deltakelse i Varanger Arctics prosjekter bidra til å stimulere og videreutvikle reiselivet i kommunen. Som en liten kommune i et stort landskap, med begrensede ressurser med tanke på næringslivsprosjekter, er det naturlig å søke samarbeidsordninger med nabokommuner for å oppnå stordriftsfordeler og synergier gjennom nettopp prosjekter som Varanger Arctic Norway. Imidlertid er det etter administrasjonens oppfatning mest rimelig å forvente at kostnadsdelingen i prosjektet bør utregnes etter innbyggertall, som jo er en velprøvd fordelingsnøkkel i interkommunale satsinger og samarbeid. En utregning basert på innbyggertall pr. 01.01.2018, vil tilsi en et beløp på ca. 17,50,- pr innbygger. For Nessebys vedkommende utgjør dette ca. 16.500,-, som administrasjonen foreslår avrundes oppad til kr. 20.000,-. Uavhengig av kostnadsfordelingen mellom samarbeidskommunene er det etter administrasjonens oppfatning ingen tvil om at reiselivsaktører og andre næringsdrivende i kommunen vil nyte store fordeler av å være representanter for en bærekraftig reiselivsdestinasjon. På bakgrunn av dette innstilles det på å vedta deltakelse.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Alternativt vedtak 1:

- Nesseby kommune ønsker å være en aktiv bidragsyter for å oppnå merket for bærekraftig reiseliv. Det betyr bl a:
 - a. Bistå administrativt til dokumentuthenting for å besvare enkelte indikatorer som ligger i kravene
 - b. Delta i samarbeidsprosjekter som skal utvikle Varanger som reisemål
 - c. Være en pådriver for gjennomføring av bærekraftiltak i egen virksomhet; vurdere resertifisering som miljøfyrtårn
 - d. Vurdere å legge inn miljøkrav i anbud
- Nesseby kommune bidrar med 50.000 kroner til gjennomføring av fase 2 i bærekraftprosjekt under forutsetning av Innovasjon Norges økonomiske medvirkning.

Alternativt vedtak 2: Søknaden avslås

Standard for Bærekraftig reisemål

Kriterier og
indikatorer

VERSJON 2.0 - 04.07.2017

A s3

Forankring og implementering politisk

B s4

Forankring og implementering på reisemålet

C s5

Bevaring av natur, kultur og miljø

- C1. Kulturell rikdom
- C2. Landskapets fysiske og visuelle integritet
- C3. Biologisk mangfold
- C4. Rent miljø og ressurseffektivitet

D s8

Styrking av sosiale verdier

- D5. Lokal livskvalitet og sosiale verdier
- D6. Lokal kontroll og engasjement
- D7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte
- D8. Gjestetilfredshet, trygghet og opplevelseskvalitet

E s10

Økonomisk levedyktighet

- E9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reisemål gjennom lokal verdiskaping
- E10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter

A

Forankring og implementering politisk

KRITERIER	INDIKATORER
A1 Bærekraftig reiseliv skal være integrert i relevante planer og strategier regionalt og kommunalt	<ol style="list-style-type: none">1. Er bærekraftig reiseliv beskrevet i kommunal(e)- og/eller regional(e) planer og strategier slik at fremtidig ressursforvaltning og verdiskaping er ivaretatt2. Har kommunen(e) fattet politisk vedtak om å være en aktiv bidragsyter for å oppnå merket for bærekraftig reisemål

B

Forankring og implementering på reisemålet

KRITERIER	INDIKATORER
B1 Reisemålet har en flerårig reisemålsstrategi som er tilpasset reisemålets størrelse og som er utviklet gjennom en åpen prosess.	<ol style="list-style-type: none">1. Er strategien vedtatt av destinasjonsledelsen og minimum oppdatert hvert 3. år2. Er det en plan for minimum årlig orientering om status på strategien i kommunestyret
B2 Reisemålet har en handlingsplan for bærekraftig reiselivsutvikling	<ol style="list-style-type: none">1. Dekker planen gapene mellom standarden for bærekraftig reisemål og status på reisemålet (GAP analyse)2. Er det en plan for minimum halvårlig orientering om status på handlingsplanen for medlemsbedriftene
B3 En betydelig andel av reiselivsbedriftene på reisemålet skal delta aktivt i finansiering, utvikling og markedsføring av reisemålet	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som har skriftlig avtale om betaling av årlig medlemsavgift eller finansiering av fellestiltak2. Andel av medlemsbedrifter som er involvert i destinasjonsledelse, relevante utvalg og prosjekter3. Tar destinasjonsledelsen initiativ til å involvere lokale aktører, utbyggere og eiere av fritidsboliger i utvikling av reisemålet
B4 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall merker og sertifiseringer for miljø, kvalitet og bærekraft i reiselivsbedriftene	<ol style="list-style-type: none">1. Selskapet som har destinasjonsledelsen er miljøsertifisert2. Antall iverksatte tiltak siste tre kalenderår for å øke antall sertifiseringer/merkinger3. Antall markedstiltak siste tre kalenderår som fremhever sertifiserte og merkede reiselivsbedrifter

C

Bevaring av natur, kultur og miljø

C1. KULTURELL RIKDOM

KRITERIER	INDIKATORER
C1-1 Det skal finnes en oversikt over materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse, og som kan være en ressurs for reiselivet	<ol style="list-style-type: none">1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er av både kulturell- og kulturhistorisk interesse2. Reisemålet har retningslinjer eller forskrifter som er utformet for å beskytte kulturressurser
C1-2 Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og aktiv bruk av materiell- og immateriell kultur og kulturarv; steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse (Ref. C1-1)	<ol style="list-style-type: none">1. Bidrar planen(e) til reiselivets bruk, bevaring og formidling av reisemålets kulturarv2. Andel av de 10 største arrangementer som er basert på aktiv bruk av steder, objekter eller tradisjoner av kulturell interesse3. Antall reiselivsbedrifter med kvalitetsmerking for kulturarv4. Er korrekt formidling av områder av kulturell interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet
C1-3 Det skal arbeides aktivt for utvikling av det lokale mattilbudet	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% lokalt og regionalt produsert mat og/eller drikke2. Andel av serveringsbedrifter som tilbyr minimum 25% retter og/eller drikke med lokal og regional tilhørighet3. Antall virksomheter som produserer lokal og regional mat og/eller drikke4. Antall virksomheter med kvalitetsmerking for lokal mat/drikke

C2. LANDSKAPETS FYSISKE OG VISUELLE INTEGRITET

KRITERIER	INDIKATORER
C2-1 Det skal tas hensyn til landskapets fysiske og visuelle integritet ved gjennomføring av bygg- og anleggstiltak	<ol style="list-style-type: none">1. Er det gjennomført landskapsanalyse som beskriver landskapsområders verdier og bruk2. Reisemålet har retningslinjer som ivaretar og sikrer landskapshensyn3. Andel innvilgede dispensasjonssøknader for nybygg i 100-m. beltet langs saltvann, vann og vassdrag

C3. BIOLOGISK MANGFOLD

KRITERIER	INDIKATORER
<p>C3-1 Destinasjonsledelsen skal bidra i arbeidet med besøksstrategi og sårbarhetsanalyse i tilknytning til nasjonalparker/verneområder</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er det utarbeidet besøksstrategi for nærliggende nasjonalpark(er)/verneområde(r) der reisemålet har bidratt aktivt inn i arbeidet 2. Er det i denne forbindelse gjennomført sårbarhetsanalyse i områder hvor det er avdekket utfordringer knyttet til sårbare naturverdier og/eller mye besøk
<p>C3-2 Det skal finnes en oversikt over naturområder som kan være en ressurs for reiselivet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Destinasjonsledelsen har definert hva som er naturområder, deriblant landskapsområder med natur- og kulturarv, av særskilt interesse for reiselivet 2. Antall merkede ruter etter nasjonal mal for skilting og gradering
<p>C3-3 Det skal finnes plan(er), utviklet i en åpen prosess, for formidling og bruk av viktige naturområder av særskilt interesse for reiselivet, som minimerer uønsket belastning fra besøkende (Ref. C3-2)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hvor mange verneområder av særskilt interesse for reiselivet finnes innenfor reisemålet 2. Finnes det forvaltningsplaner for disse verneområdene som bidrar til reiselivets bruk, bevaring og formidling 3. Er korrekt formidling av natur og naturtyper av særskilt interesse gjort tilgjengelig på relevante språk og steder på reisemålet 4. Er det gjennomført tiltak for å bøte på reiselivets eventuelle negative påvirkning på biologisk mangfold/naturmangfold (for eksempel reparasjon av stier, skilting, styring av ferdsel etc)
<p>C3-4 Destinasjonsledelsen har et system for å sikre samsvar med lokale, nasjonale og / eller internasjonale standarder for høsting, fremvisning og salg av sopp, planter og dyr</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Har destinasjonsledelsen gjennomført tiltak for å informere reiselivsbedriftene og / eller gjestene om gjeldende regelverk og forvaltning

C4. RENT MILJØ OG RESSURSEFFEKTIVITET

KRITERIER	INDIKATORER
<p>C4-1 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt antall miljøsertifiseringer på reisemålet</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Reisemålets kommuneadministrasjon(er) er miljøsertifisert 2. Andel miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 3. Antall miljøsertifiserte reiselivsbedrifter 4. Antall sertifiserte reiselivsbedrifter av reisemålets 10 største reiselivsbedrifter- målt etter omsetning
<p>C4-2 Bruk av transport til reisemålet skal måles</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel gjester som ankommer med: <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt/cruise - privat- eller leiebil (bensin/diesel) <ul style="list-style-type: none"> - bil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkel - sykkel - annen offentlig transport - annet
<p>C4-3 Bruk av transport til aktiviteter skal måles</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Andel gjester som benytter: <ul style="list-style-type: none"> - fly / helikopter - buss - tog - båt - privat- eller leiebil (bensin/diesel) <ul style="list-style-type: none"> - bil - elektrisk drevet kjøretøy - motorsykkel - sykkel - annen offentlig transport - til fots - annet

C4. RENT MILJØ OG RESSURSEFFEKTIVITET FORTS.

KRITERIER	INDIKATORER
C4-4 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere utslipp / transportbehov	<ol style="list-style-type: none">1. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp / transportbehov til destinasjonen2. Antall nye tiltak siste kalenderår som bidrar til å redusere utslipp / transportbehov internt på reisemålet3. Antall ladepunkt dedikert for elektrisk kjøretøy
C4-5 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å redusere energiforbruk	<ol style="list-style-type: none">1. Energiforbruk for alle reiselivsbedrifter i kWt pr. gjestedøgn2. Andel reiselivsbedrifter som har gjennomført energibesparende tiltak siste tre kalenderår3. Antall iverksatte tiltak for minimering av lys- og støyforurensning fra reiselivsbedriftene
C4-6 Destinasjonsledelsen skal arbeide for å øke andelen av fornybar energi	<ol style="list-style-type: none">1. Andel energibruk pr år dekket av fornybare energikilder
C4-7 Destinasjonsledelsen skal arbeide for redusert forbruk og høy kvalitet på vannressursene	<ol style="list-style-type: none">1. Vannforbruk – kvantitet årlig2. Renhetsgrad drikkevann (Kimtall)3. Årlig kontroll av renhetsgrad i badevann
C4-8 Destinasjonen skal besørge et tilstrekkelig antall returpunkter for avfallshåndtering	<ol style="list-style-type: none">1. Antall returpunkt(er) for kildesortert avfall fra fritidsboliger på relevante (minimum 3) fraksjoner2. Antall toaletter og avfallsreturpunkter som er tilrettelagt på naturlige samlingspunkter og med tømmefrekvens etter behov:<ul style="list-style-type: none">- i utmark- i sentrumsområder3. Antall tømmestasjoner for bobil
C4-9 Reiselivsbedrifter skal kildesortere sitt avfall	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som kildesorterer på relevante (minimum 3) fraksjoner2. Andel av kommersielle senger i turistområder med tilrettelegging for kildesortering på relevante (minimum 3) fraksjoner
C4-10 Reisemålet har et system for å oppmuntre bedrifter til å redusere, gjenbruke og resirkulere avfall	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av avfallsproduksjonen til fjernvarme og/eller gjenvinning2. Avhendes eventuell gjenværende fast avfall som ikke gjenbrukes eller resirkuleres på en sikker og miljøvennlig måte
C4-11 Destinasjonsledelse og kommunen(e) skal i alle relevante anskaffelser stille miljøkrav som et tildelingskriterie vektet med minimum 10%	<ol style="list-style-type: none">1. Antall kommunale anskaffelser hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10%2. Antall anskaffelser i destinasjonsledelsen hvor tildelingskriteriet miljøkrav er vektet med minimum 10%
C4-12 Reisemålet har et system for å identifisere utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer	<ol style="list-style-type: none">1. Er utfordringer og muligheter knyttet til klimaendringer identifisert2. Har kommunen(e) klimatilpasningsstrategier som inkluderer utvikling, lokalisering, utforming og forvaltning av turistfasiliteter

D

Styrking av sosiale verdier

D5. LOKAL LIVSKVALITET OG SOSIALE VERDIER

KRITERIER	INDIKATORER
D5-1 Destinasjonsledelsen skal innarbeide tiltak som bidrar til å skape gode holdninger til samfunnsansvar og fremme god gjesteatferd	<ol style="list-style-type: none">1. Har destinasjonsledelsen et strategisk dokument som omfatter etiske retningslinjer2. Har destinasjonsledelsen tilrettelagt for/tatt initiativ til opplæring i samfunnsansvar for reiselivsnæringen på reisemålet3. Er all markedskommunikasjon autentisk, realistisk og respektfull overfor gjester og lokalsamfunn4. Er informasjon om reisemålet og forventning om gjestenes adferd (code of behavior) tilpasset og skalert til reisemålets gjestestruktur
D5-2 Destinasjonsledelsen oppfordrer besøkende og lokalbefolkning til å arbeide frivillig for og/eller bidra til fellesgoder, kulturarv, og bevaring av biologisk mangfold	<ol style="list-style-type: none">1. Antall tiltak som øker frivillig innsats for fellesgoder, kulturarv, og/eller bevaring av biologisk mangfold

D6. LOKAL KONTROLL OG ENGASJEMENT

KRITERIER	INDIKATORER
D6-1 Lokalsamfunnets ambisjoner, bekymringer og tilfredshet med reiselivsutviklingen blir målt, registrert og offentlig rapportert	<ol style="list-style-type: none">1. Andel innbyggere som er positive til reiselivssatsingen2. Andel eiere av fritidsboliger som er positive til reiselivssatsingen
D6-2 Destinasjonsledelsen skal ta initiativ til og iverksette et opplæringsprogram for reiselivsansatte som inkluderer kunnskap om bærekraftig reiselivsutvikling	<ol style="list-style-type: none">1. Andel reiselivsbedrifter som deltar / har deltatt i opplæringsprogrammet2. Andel reiselivsbedrifter hvor mer enn 60% av de ansatte har deltatt i opplæringsprogram

D7. JOBBKVALITET FOR REISELIVSANSATTE

KRITERIER	INDIKATORER
D7-1 Destinasjonsledelsen skal arbeide for økt status og stolthet i reiselivs-næringen	<ol style="list-style-type: none">1. Antall kompetansehevende tiltak2. Antall motivasjonshevende tiltak3. Antall lærlingplasser / utplasseringer
D7-2 Reisemålet skal dedikere ressurser for å redusere sesongvariasjoner for reiselivet der det er naturlig, og arbeider for å balansere behovene til den lokale økonomi, samfunn, kultur og miljø	<ol style="list-style-type: none">1. Andel ansatte i reiselivsbedrifter av totalt antall ansatte på reisemålet2. Antall tiltak for å øke antall helårs arbeidsplasser
D7-3 Destinasjonsledelsen skal arbeide for gode arbeidsforhold for ansatte i reiselivsnæringen	<ol style="list-style-type: none">1. Andel medlemsbedrifter med HMS-plan oppdatert minimum hvert annet år2. Antall registrerte skader på arbeidsplassene3. Andel medlemsbedrifter som gjennomfører årlig medarbeiderundersøkelse/-samtaler

D8. GJESTETILFREDSHET, TRYGGHET OG OPPLEVELSESKVALITET

KRITERIER	INDIKATORER
D8-1 Destinasjonsledelsen skal gjennomføre gjesteundersøkelser i viktige kundesegmenter minimum hvert 2. år	<ol style="list-style-type: none">1. Andel gjester som:<ul style="list-style-type: none">- er fornøyd med oppholdet- er misfornøyd med oppholdet- har registrert at reisemålet har iverksatt viktige miljøtiltak som energieffektivisering, kildesortering med mer- har mottatt informasjon fra reisemålet/bedriftene om bærekraftig reiseliv- har gjennomført gjenkjøp innen 5 år- opplever god lokalkunnskap på reisemålet2. Fremstår reisemålet som bærekraftig3. Antall iverksatte tiltak for å styrke gjesteopplevelsen på reisemålet, og som bygger på kunnskap fra gjesteundersøkelsen
D8-2 Reisemålet har et system for å overvåke, forebygge og offentlig rapportere risiko, helsefare og kriminalitet	<ol style="list-style-type: none">1. Risikoanalyse for gjester på reisemålet og tiltaksplan for å minimere identifisert risiko er utarbeidet2. Er sikkerhet og beredskap på et nivå som ivaretar reisemålets særegenhet og sesongmessige variasjoner3. Avholdes det jevnlig møter mellom representanter for politi og/ eller redningstjeneste og destinasjonsledelsen
D8-3 Destinasjonsledelsen skal arbeide for at reiselivsnæringen tilrettelegger for allmenn tilgjengelighet for mennesker med nedsatt bevegelighet, syn, hørsel og astma/allergi, samt informerer om dette på sine nettsider	<ol style="list-style-type: none">1. Andel medlemsbedrifter som har fått informasjon om «De 7 prinsippene for universell utforming» og NS 11036 Universell Utforming – Tilgjengelige reiselivsopplevelser2. Andel av opplevelses- og aktivitetsbedrifter, overnattingsbedrifter og serveringsbedrifter på reisemålet som er tilrettelagt ift brukergrupper med særskilt behov (som syn, hørsel, bevegelsehemming og astma/allergi)3. Er informasjon om allmenn tilgjengelighet og tilrettelegging for mennesker med nedsatt bevegelighet, syn, hørsel og astma/allergi tilgjengelig på destinasjonsselskapets nettsider og andre relevante flater

E

Økonomisk levedyktighet

E9. ØKONOMISK LEVEDYKTIGE OG KONKURRANSEDYKTIGE REISEMÅL GJENNOM LOKAL VERDISKAPING

KRITERIER	INDIKATORER
E9-1 Selskapet som har destinasjonsledelsen er økonomisk levedyktig	<ol style="list-style-type: none">1. Akkumulert positivt driftsresultat de siste 3 år2. Selskapets egenkapital i prosent av driftsinntekter
E9-2 Omsetning og økonomisk verdiskaping på reisemålet	<ol style="list-style-type: none">1. Hvor stor økonomisk verdiskaping genererer reiselivet2. Årlig omsetning fra alle reiselivsbedrifter delt på antall gjestedøgn3. Akkumulert resultat for destinasjonsledelsens kommersielle eiere/medlemmer forrige regnskapsår er positiv
E9-3 Ringvirkninger på reisemålet skal overvåkes	<ol style="list-style-type: none">1. Økonomiske ringvirkninger av reiselivet (direkte og indirekte konsum)2. Kvalitative ringvirkninger (infrastruktur og servicetilbud)

E10. ØKONOMISK LEVEDYKTIGE OG KONKURRANSEDYKTIGE REISELIVSBEDRIFTER

KRITERIER	INDIKATORER
E10-1 Destinasjonsledelsen skal overvåke utviklingen i gjestedøgn	<ol style="list-style-type: none">1. Antall gjestedøgn i fritidsboliger per år2. Fordeling av kommersielle gjestedøgn per år per marked3. Andel varme senger ift. antall innbyggere
E10-2 Det skal tilrettelegges for vekst i lavsesong	<ol style="list-style-type: none">1. Finnes det en plan for vekst i lav- og skuldersesong(er) som ikke er eldre enn 3 år, eller er revidert innenfor siste 3 år2. Antall kommersielle gjestedøgn per måned siste 3 år3. Antall kommersielle produkter i lavsesong
E10-3 Det skal arbeides aktivt for å maksimere bruken av tilgjengelige kommersielle senger	<ol style="list-style-type: none">1. Beleggsprosent i kommersielle (varme) senger i gjennomsnitt for året, og fordelt per måned2. Senger i fritidsboliger (kalde senger) i % av total overnattingskapasitet
E10-4 Destinasjonsledelsen støtter opp om lokale små og mellomstore bedrifter som fremmer og utvikler bærekraftige produkter og tjenester basert på områdets natur og kultur. Disse kan inkludere mat og drikke, håndverk, kunst, guiding, landbruksprodukter etc.	<ol style="list-style-type: none">1. Andel av reiselivsbedrifter som aktivt markedsfører og selger lokalt produserte bærekraftige varer og tjenester2. Oppfordrer destinasjonsledelsen reiselivsbedriftene til å foreta lokale innkjøp

10 prinsipper for et bærekraftig reiseliv

Les mer

Disse 10 prinsippene styrer arbeidet vårt for bærekraft i reiselivet. Vi anbefaler at du setter deg inn i hvert enkelt. De er delt inn i tre hovedområder.

Bevaring av natur, kultur og miljø

1. Kulturell rikdom

Å respektere, videreutvikle og fremheve lokalsamfunnets historiske kulturarv, autentiske kultur, tradisjoner og særpreg.

2. Landskapets fysiske og visuelle integritet

Å bevare og videreutvikle landskapskvalitet, både for by og bygd, slik at landskapets fysiske og visuelle integritet ikke degraderes.

3. Biologisk mangfold

Å støtte bevaringen av naturområder, dyreliv og habitater, og minimere ødeleggelser av disse.

4. Rent miljø og ressurseffektivitet

Å minimere reiselivsbedrifters og turistenes forurensning av luft, vann og land (inkludert støy), samt og minimere genereringen av deres avfall og forbruk av knappe og ikke-fornybare ressurser.

Styrking av sosiale verdier

5. Lokal livskvalitet og sosiale verdier

Å bevare og styrke livskvaliteten i lokalsamfunnet, inkludert sosiale strukturer, tilgang til ressurser, fasiliteter og fellesgoder for alle, samt unngå enhver form for sosial degradering og utnytting.

6. Lokal kontroll og engasjement

Å engasjere og gi kraft til lokalsamfunnet og lokale interessenter mht, planlegging, beslutningstaking og utvikling av lokalt reiseliv.

7. Jobbkvalitet for reiselivsansatte

Å styrke kvaliteten på reiselivsjobber (direkte og indirekte), inkludert lønnsnivå og arbeidsforhold uten diskriminering ut fra kjønn, rase, funksjonshemninger eller andre faktorer.

8. Gjestetilfredshet, trygghet og opplevelseskvalitet

Å sørge for trygge, tilfredsstillende og berikende opplevelser for alle turister uavhengig av kjønn, rase, funksjonshemninger eller andre faktorer.

Økonomisk levedyktighet

9. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsdestinasjoner gjennom lokal verdiskapning

Å sikre levedyktigheten og konkurransedyktigheten til reiselivsdestinasjoner i et langsiktig perspektiv, gjennom å maksimere reiselivets verdiskapning i lokalsamfunnet, inkludert hva turistene legger igjen av verdier lokalt.

10. Økonomisk levedyktige og konkurransedyktige reiselivsbedrifter

Å sikre levedyktigheten og konkurransedyktigheten til reiselivsbedrifter i et langsiktig perspektiv.

Handlingsplan for bærekraftig reisemålsutvikling i Varanger

Vedlegg til kommunenes behandling av medvirkning i prosjektet (skal trykkes som hefte med bilder osv etter behandling i formannskap/kommunestyret)

Varanger skal utvikles som et bærekraftig reisemål. Gjennom et bredt samarbeid er det laget en plan for hvordan vår region skal jobbe med bærekraftig reisemålsutvikling. Planen har i seg mål, strategier og tiltak som vi skal jobbe med både på kort og lang sikt og som skal bidra til at Varanger kvalifiserer seg for Innovasjon Norge sitt merke for Bærekraftig reisemål.

Arbeidet bygger på de ti prinsippene for bærekraftig reiseliv som deles inn i de tre hovedområdene:

- Bevaring av natur, kultur og miljø
- Styrking av sosiale verdier
- Økonomisk levedyktighet

Handlingsplanen er jobbet fram i regi av den regionale parken ”Varanger Arctic Norway” gjennom bla en egen workshop og tett dialog med Visit Varanger AS. Varanger Næringsssenter AS har prosjektledelsen. I prosessen har det vært medvirkning fra en rekke aktører som ønsker å bidra i de forskjellige aktivitetene som bidrar til et bærekraftig reiseliv som skaper verdier lokalt. Vi mener at tiltakene i planen skal bidra til at vi kvalifiserer oss til Innovasjon sitt merke for Bærekraftig reisemål.

Bakgrunn

Varanger er sakte men sikkert på veg til å bli et populært reisemål. Gjennom det siste tiåret har det vært gjennomført en rekke store og små prosjekter som har bidratt til større interesse utenfra og oppbygging av mange små bedrifter i tillegg til hoteller.

Et bevisst strategisk grep over tid har vært å satse på Varanger som en god destinasjon for fugleturister. Den nasjonale turistvegen fra Varangerbotn til Hamningberg har også vært viktig for regionen. Vi ser nå at det skjer ei økning i turisttrafikken. De fleste aktørene ser behovet for å samordne oss og være bedre forberedt på at vi kommer til å få flere turister til vår region. Det er enighet om at bærekraftperspektivet må ligge i bunnen for den videre utviklinga.

Kommunene Vardø, Vadsø, Nesseby og Båtsfjord startet i 2009 et samarbeid om prosjektet ”Varanjargga – Varekiniemi – Varangerhalvøya” som en del av Miljødirektoratets program ”Naturen som verdiskaper”. Et naturlig samarbeid ettersom alle disse fire kommunen grenser til Varangerhalvøya Nasjonalpark. Arbeidet ble fulgt opp gjennom flere prosjekter over tid og har ført oss til etablering og godkjenning av den regionale parken Varanger Arctic Norway som er en samarbeidsplattform eid av de fire kommunene som samarbeider med næringsliv, offentlige institusjoner og utviklingsmiljøer.

Et viktig resultat av samarbeidet er etableringa av det kommersielle salgs- og bookingselskapet Visit Varanger AS som er organisert med 8 eiere og 24 samarbeidspartnere (noen av dem også fra kommunene Sør-Varanger, Berlevåg og Tana). Flere ganger i året inviterer den regionale parken til møter med reiselivsaktører (også dem som ikke er med i Visit Varanger AS), museer, andre offentlige myndigheter, reinbeitedistrikt og frivillige lag/foreninger for deltakelse og medvirkning i planlegging og aktiviteter (parkmøter).

Varanger Næringsssenter AS som sekretariat for den regionale parken har hele vegen hatt god dialog med Innovasjon Norge. Det var derfor naturlig å innlede et samarbeid med tanke på at også Varanger skulle jobbe med merkeordningen Bærekraftig reiseliv.

Organisering og forankring

Vi følger Innovasjon Norge sine råd om organisering av prosessen for å kvalifisere oss til merket for bærekraftig reisemål. Prosjektet eies av Varanger Arctic Norway Regionalpark med prosjektansvarlig daglig leder Ingela Mästerbo i Varanger Næringsssenter AS som er sekretariat for parken.

Medlemmer i styringsgruppa	Ordfører Geir Knutsen i Båtsfjord kommune Ordfører Knut Store i Nesseby kommune Ordfører Hans-Jacob Bønå i Vadsø kommune Ordfører Robert Larsen i Vardø kommune Daglig leder Ingela Mästerbo (prosjektansvarlig) Prosjektleder Veronje Kelly fra Visit Varanger AS (repr for reiselivsnæringa) Rådgiver Ann Kristin Gjelsten fra Innovasjon Norge Arktis
Prosjektleder	Wenche Pedersen fra Varanger Næringsssenter AS
prosessveileder	Anne Dorte Carlson
Delprosjekter	Etter behov
Arbeidsgrupper	Etter behov

Prosjektleder har et særskilt ansvar for både den interne og den eksterne kommunikasjonen i prosjektet. Parkmøtene i regi av den regionale parken der en rekke aktører jevnlig inviteres til idéutvikling, planlegging og kompetanseheving brukes aktivt inn i oppfølging av prosjektet for å ivareta medvirkning og involvering. Vi bruker både facebooksidene til Varanger Arctic Norway og Varanger Næringsssenter.

Forankring av handlingsplanen skjer gjennom behandling både i kommunene og styret i Visit Varanger AS. Oppfølging av handlingsplanen skjer også i forbindelse med parkmøtene som arrangeres flere ganger pr år. Finnmark fylkeskommune og Fylkesmannen i Finnmark orienteres i tillegg i egne møter.

Det legges opp til jevn rapportering til alle samarbeidspartnere.

Det er selvsagt et mål at arbeidet med bærekraftig utvikling videreføres også etter prosjektperioden på to år.

Mål og strategier

Hovedmålet for Varanger Arctic Norway Regionalpark er formulert slik:

”Der unik natur, kultur, mennesker og næringsliv spiller hverandre gode og gir vekst”.

Vi har i tillegg definert følgende målsettinger for prosessen med merket bærekraftig reisemålsutvikling:

- Å styrke bedriftenes levedyktighet og verdiskapinga og kompetansen i regione
- Å bidra til gode relasjoner og samhandling mellom mange aktører
- Å bidra til positiv og troverdig markedsføring av vår region
- Å styrke samarbeidet med lokalsamfunnene og bidra til å skape stolthet for regionen som reisemål
- Å øke kunnskapen om hvordan vi bevarer natur, kultur og miljø på lang sikt
- Å kvalifisere oss for merket for bærekraftig reisemål

Resultater jfr målene som vi vil være fornøyd med i et perspektiv på tre år:

- At vi har fått flere reiselivsbedrifter og flere ansatte (med jobbkvalitet)
- At mange vil ”være med” – gjennomført flere samarbeidsprosjekter og skapt nye nettverk
- At antallet turister går opp og vi leverer mer kvalitet
- At mange flere kan/forstår og tar på seg ”vertsskapsrollen” (ut over reiselivet)

- At vi liker å ha turister i våre lokalsamfunn og at fokus på bærekraft bidrar til bolyst
- At vi får til en balansert utvikling mellom bevaring og bruk
- At vi får merket

Hovedstrategier i arbeidet:

- Bruke de verktøy som Innovasjon Norge stiller til rådighet både gjennom selve merkeprosessen, veileder og nettverk
- Samarbeid med lokalt næringsliv, kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen, museer, næringsforeninger, næringshager mm
- Bruke eksisterende nettverk og møteplasser
- Sette i verk tiltak som er definert av lokalt reiseliv
- Motivere til miljøsertifiseringer
- Starte nye og videreutvikle kompetansehevingprosjekter

Tiltak

For å nå målet om å styrke bedriftenes levedyktighet og verdiskapinga i regionen vil det gjennomføres følgende tiltak:

Hva	Hvordan	Hvem	Når
Bidra til at bærekraftig reiseliv blir en viktig del i regionale og kommunale planer	Direkte oppfølging mot Finnmark fylkeskommune og de fire kommunene Båtsfjord, Nesseby, Vadsø og Vardø Medvirke i prosess med ny regional plan; initiere samarbeid med andre reisemål i Finnmark (Alta og Sør-Varanger) og fylkeskommunen Medvirke i utforming av nye strategiske næringsplaner og handlingsplaner Informere bedriftene om aktuelle planer og aktuelle regionale/lokale virkemidler, møteplasser og felles arrangementer.	PL Kommunene Fylkeskommunen	Høst 2018 Løpende i prosjekt-perioden
Flerårig reisemålsstrategi for Vist Varanger AS	Dette arbeidet er godt i gang	DL	Høst 2018
Fokus på transportinfrastruktur ut i fra reiselivets behov	<ol style="list-style-type: none"> Gi innspill til politikerne om rutetilbud Legge til rette forsamlet info om kollektivruter Parkeringsplasser Brøyting (med tanke på helårig virksomhet) Søppeldunker og toaletter langs vegene – kartlegge behov Skiltprosjekt – kartlegge behov Turstier – utvikle felles kart Sykkeltier – utvikle felles kart Ladestasjoner 	PL VAN/VNS Opprette arbeidsgrupper og delprosjekter (obs - se sammenheng med tiltak under andre mål)	Prosjekt-perioden
Bedre faktagrunnlag og statistikk om reiselivet i Varanger	Etablere delprosjekt: <ul style="list-style-type: none"> • Ringvirkningsanalyse • Bedriftsundersøkelse • Gjesteundersøkelse • Befolkningsundersøkelse 	PL VAN/VNS/VV Kommunene Fylkeskommunen	2018-2019

	Vårt reisemål har tatt initiativ til samarbeid om statistikk/fakta med fylkeskommunen og andre reisemål Bobiltrafikken – kartlegging som eget tema		
Kompetanseheving for reiselivsbedriftene – generelt og om bærekraft spesielt	<ol style="list-style-type: none"> 1. Digital grunnopplæring (lokalkunnskap service mm) 2. Guidekurs – også fokus på vertsskap 3. Fokus på formidling av lokal kunnskap i parkmøtene (fast post på programmet) 4. Info/kurs om offentlige planer og virkemidler 5. Kurs og seminarer 6. Miljøsertifisering i nettverk (miljøfyrtårn) 7. Pål Medhus – opplevelses kurs – nasjonalpark 	PL VAN/VNS/VV	Hele perioden Guidekurs jobbes med fra høsten 2018
Produktutvikling	Pakkekurs	DL	
Jobbkvalitet for reiselivsansatte	Direkte oppfølging mot reiselivsledere Fokus på sesongarbeid/helårige arbeidsplasser Opplæring – kurs Lærlinger Bedriftsundersøkelse for fakta	PL DL	Hele perioden
FOU	Motivere til bruk av virkemidler som skattefinn/VRI osv	DL	Hele perioden

For å nå målet om å bidra til gode relasjoner og samhandling mellom mange aktører gjennomføres følgende tiltak:

Hva	Hvordan	Hvem	Når
Godkjenne/vedta handlingsplan for bærekraftig reisemålsutvikling i kommunestyrene	Presentasjon og saksforelegg til kommunene	PL Ordførere	Sept 2018
Bruke parkmøtene strategisk i oppfølginga av handlingsplanen	Med utgangspunkt i ” <i>jo større tillit vi har i nettverket – jo mer vekst</i> ” Trek inn kompetanse jfr andre tiltak i handlingsplanen Halvårig rapportering om status	PL	Løpende
Dialog med andre utviklingsmiljøer	Bærekraftprosjektene i Sør- Varanger og Alta Næringshagene Næringsforeningene	PL	Løpende
Dialog med kommunene	Formannskap Kommunestyret Samtaler med ordfører Samtaler med administrasjon Styringsgruppa	PL VAN/VNS/VV Kommunene	Jevn rapportering

	Halvårig rapportering om status for handlingsplanen		
Vurdere om Varanger bør samarbeide mer om turistinformasjon	Delprosjekter	PL VV VAN Kommunene Museene Arbeidsgruppe	2018-2019
Besøksstrategier (se annet hovedmål)	Lage oversikt over det som er regulert og tilrettelagt – særskilt fokus på Varangerhalvøya Nasjonalpark Kartlegge og vurdere nye områder og sette i gang prosesser (eks Hornøya) –	PL Arbeidsgrupper	2018/19
Profilklær	Fellesprosjekt – bruke bare merket ”Varanger” slik at mange forskjellige aktører/bransjer kan bruke samme klær	PL DL VAN	2019

For å nå målet om å bidra til positiv og troverdig markedsføring av vår region vil det gjennomføres følgende tiltak:

Hva	Hvordan	Hvem	Når
Bruk av kulturminner og kulturmiljøer i reiselivet	Jfr regional plan fra Finnmark fylkeskommune og Sametinget – dialogen med reiselivet gjennom parkmøte Reiseliv som tema på kulturforum (stor konferansen i Kautokeino 2019)	PL VV VAN/VNS Kommunene	Høst 2018 2019
Videreutvikle formidling og historiefortelling	Vertsskapskurs Guidekurs Kunnskapsdeling (eks Ingjerds formidlerpakke)	VAN/VNS/VV	Løpende Guidekurs høsten 2018
Synliggjøring av turstier, sykkelstier osv	Utvikle kart som kan brukes både digitalt og på papir/brosjyre	VAN/VNS/VV	2019
Varangervettregler for turister	Arbeidet i gang	DL	2018
Universell utforming	Kartlegge tilgjengelige produkter og tjenester. Avdekke mangler. Synliggjøre i markedskommunikasjonen, herunder destinasjonens webside	PL DL Kommunene	2018/19
Kobling til folkehelse	Eget prosjekt	PL Kommunene	2019
Sikkerhet og beredskap	Kartlegge – risikoanalyse – etter egen mal i merkeprosjektet	PL Kommunene	2018/19

For å nå målet om å styrke samarbeidet med lokalsamfunnene og bidra til å skape stolthet for regionen som reisemål vil det gjennomføres følgende tiltak:

Hva	Hvordan	Hvem	Når
Bidra til vi-følelsen i regionen	Kommunikasjon om hovedprosjekt og delprosjekter	PL VV- bedriftene Kommunene	Løpende
Bevisstgjøre bedriftene til å forstå hva bærekraft betyr	Tema på samtlige parkmøter i Varanger Arctic Norway (3-4 ganger pr år) Halvårige orienteringer om handlingsplanen for bærekraftig reiselivsutvikling direkte til bedriftene gjennom epost – intern FB-side?	PL DL	Løpende
Bevisstgjøre politikerne om reiseliv (og bærekraft)	Årlige møter med politisk ledelse (formannskap/kommunestyre) Egne møter på enkeltsaker Løpende dialog med administrasjonen i forhold til merkeprosjektet	PL VAN/VNS/VV	Løpende
Bevisstgjøre lokalbefolkningen om reiseliv (og bærekraft)	Synliggjøre tiltak og aktivitet i prosjektet gjennom tradisjonelle medier, sosiale medier, møter, skilting	Alle aktører	Løpende
Skape stolthet for egen region	Etablere en pris Bærekraftprosjektet informerer på div arenaer lokalt/regionalt	PL	Høst 2018
Lokalmatprosjekter	Kartlegging Skole/barnehage 100 % Varanger	PL VAN/VNS/VV	2018-2019
Koble reiseliv med bolyst	Utarbeide egen kommunikasjonsstrategi – dialog med lokalsamfunnet med målgrupper	PL Kommunene	Høst 2018

For å nå målet om å øke kunnskapen om hvordan vi bevarer natur, kultur og miljø på lang sikt vil det gjennomføres følgende tiltak:

Hva	Hvordan	Hvem	Når
Miljøsertifisering	Gjennomføre Miljøfyrtårngodkjenning for destinasjonsledelsen (dvs Varanger Næringscenter AS og Visit Varanger AS) Nettverksbasert opplegg Miljøfyrtårnsertifisering for bedriftene... ...og kommunene???	PL DL Kommunene	Høst 2018 ?
Bidra til miljøkrav ved anskaffelser	Dialog med kommuner og bedrifter	PL Kommunene	Høst 2018
Fokus på transport	Kollektivtransport – felles informasjon El-biler – informasjon om kontaktpunkter Bobiltømming – informasjon Sykkelsatsing - egen arbeidsgruppe Leiebiler - informasjon	PL DL Kommunene Fylkeskommunen	Løpende
Videreutvikling naturbasert opplevelsesturisme	Jfr produktutvikling – pakke pakker	DL VAN/VNS Arbeidsgrupper	2019
Bidra til at det utvikles besøksstrategier for hele regionen (helhet og deler i spesielle områder)	Se tiltak annet sted i handlingsplanen	PL	

Fritidstradisjoner og allemannsretten - FeFo	Jfr tiltaket Varangervettreglene – synliggjøre i gjestekommunikasjonen	PL DL Bedriftene Kommunene	
”Kulturminneplan”	Visist Varanger – samarbeidsprosjekt Varanger Museum	DL	2019
Invitere til møte med hytteforeningene som eksisterer		PL Kommunene	2019

Forkortelser:

VAN: Varanger Arctic Norway regional park

VNS: Varanger Næringscenter AS

VV: Visit Varanger

PL: Prosjektleder

DL: Daglig leder Visit Varanger AS

Beaivi/Dato 11.12.2018
Čuj./Referanse 2018/601-0 /

Olaf Trosten
40440530
olaf.trosten@nesseby.kommune
.no

Lávdegoddi/Utvalg	Čoahkkináššenr/Møtesaksnr	Čoahkkinbeaivi/Møtedato
Ovdagoddi/Formannskapet	55/18	18.12.2018
Gielddastivra/Kommunestyret	52/18	18.12.2018

Frisklivssentralen i Nesseby 2018

Administrasjonssjefens innstilling

1. Kommunen etablerer frisklivssentral med forbehold om ekstern finansiering.
2. Kommunen søker fylkesmannen tilskudd til etableringen av frisklivssentral.
3. Tana Fysikalske Institutt AS vil være ansvarlig for driften av frisklivssentralen i nært samarbeid med Nesseby kommune.

Bakgrunn for saken

Frisklivssentralen er en kommunal helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Målgruppen er personer som har behov for støtte til å endre levevaner på grunn av økt risiko for eller begynnende utvikling av sykdom eller lidelse som kan relateres til levaneområdene. Frisklivssentralen har fokus på helsefremmende faktorer og mestring av egen helse.

Frisklivssentralen gir veiledning og støtte til livstilendring og jobber med å forebygge livsstilssykdommer som for eks. hjerte- og karsykdommer, diabetes 2 og KOLS. Vi hjelper med å komme i gang med fysisk aktivitet, røykeslutt og kostholds veiledning.

Man blir henvist til frisklivssentral med en grønn resept. Grønn resept(frisklivsresept) er et begrep som skal vri behandlingen av livsstilssykdommer fra medikamenter til sunt kosthold og mer fysisk aktivitet. Fastleger, annet helsepersonell og NAV kan skrive ut en frisklivsresept som er en henvisning til et tidsbegrenset(3 måneder), strukturert oppfølgingstilbud ved frisklivssentralen.

Lovverk

Frisklivssentralen er en forebyggende helsetjeneste, og virksomheten skal følge lover og forskrifter som angår kommunale helse- og omsorgstjenester. Kommunen har ansvar for at de tjenestene som tilbys ved SLF, er faglig forsvarlige, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 og helsepersonelloven § 16. Alt personell som jobber med deltagere på en FLS, er å anse som helsepersonell. Helsepersonelloven § 3 tredje ledd sier: ”Med helsehjelp menes enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende eller rehabiliterende mål og som utføres av helsepersonell.”

Helsepersonells dokumentasjonsplikt er regulert i helsepersonellovens kapittel 8, jf. Forskrift om pasientjournal (2000-12-21 nr. 1385). Helsepersonelloven § 39 pålegger den som yter helsehjelp, å nedtegne, registrere og oppbevare opplysninger som nevnt i § 40, i en journal for den enkelte pasienten. Oppbevaring og arkivering skal skje i tråd med gjeldende Norsk Arkivstandard (p.t. Noark 5).

FLS skal ha rutiner for gjennomføring av helsesamtaler, forskriftsmessig oppbevaring av personopplysninger og rapportering til henvisende instans. Personopplysninger og journaler må oppbevares på en betryggende måte, og i samsvar med reglene for taushetsplikt, jf. helsepersonelloven.

Vurderinger

En frisklivssentral vil være en tjeneste som kan videreutvikle det helhetlige helsetilbudet i kommunen. Kommunen søker fylkesmannen om tilskudd til etablering av frisklivssentral for å fremme fysisk og psykisk helse samt forebygge og mestre sykdom. Tana Fysikalske Institutt AS vil være ansvarlig for driften av frisklivssentralen i nært samarbeid med Nesseby kommune.

Mulige alternative løsninger og konsekvenser

Kommunen etablerer ikke frisklivssentral, og det arbeides videre med det helsefremmende og forebyggende arbeidet slik i dag.

Frisklivssentral Nesseby kommune

Vi for stadig henvendelser fra Nesseby om folk som ønsker å være med på frisklivs programmet. Det vi ønsker er å prøve å få til et samarbeid eller starte opp egen frisklivssentral med/i Nesseby. Her er et forslag om hvordan vi kna gjennomføre det og litt informasjon om hva en frisklivssentral.

Forslag til organisering av frisklivssentral Nesseby

Fra helsedirektorertet er det mulig å få opptil 3 årig støttet til oppstart av en frisklivssentral, midlene blir tildelt av fylkesmannen.

Tana Fysikalske Institutt AS vil være ansvarlig for å skrive søknaden og søke på disse midlene.

Vi ser for oss at vi skal være tilstede i Nesseby kommune minst 1 dag i uka.

Den daglig driften vil *Tana Fysikalske Institutt AS*(Org. nr. 960684915) være ansvarlig for.

Tana Fysikalske Institutt AS vil også være ansvarlig for å:

- Etabler kontakt med Fylkesmannen og fylkeskommunen
- Kartlegg og kontakt aktuelle frivillige, private og offentlige samarbeidspartnere
- Forankre tilbudet hos henvisende instanser og andre samarbeidspartnere
- Etabler rutiner for henvisning og samarbeid og for brukermedvirkning
- Få oversikt over relevante tilbud og gjør disse kjent
- Tilrettelegg for brukermedvirkning i planlegging, utvikling og gjennomføring av tilbud
- Utarbeid plan for kommunikasjons- og informasjonsarbeid
- Informer om frisklivssentralens rolle og tilbud gjennom aktuelle kanaler
- Dokumenter drift og resultater og legg dette frem for kommunens ledelse
- Fortløpende dialog med og rapportering til kommunens ledelse og henvisere
- Drift, evaluer og videreutvikle tilbud i samarbeid med brukere, andre tjenester og aktører

Hva er en frisklivssentral?

Frisklivssentralen er en kommunal helse- og omsorgstjeneste med tilbud om hjelp til å endre levevaner, primært innenfor områdene fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Målgruppen er personer som har behov for støtte til å endre levevaner på grunn av økt risiko for eller begynnende utvikling av sykdom eller lidelse som kan relateres til levevaneområdene. Frisklivssentralen har fokus på helsefremmende faktorer og mestring av egen helse.

Frisklivssentralen gir veiledning og støtte til livstilendring og jobber med å forebygge livsstilssykdommer som for eks. hjerte- og karsykdommer, diabetes 2 og KOLS. Vi hjelper med å komme i gang med fysisk aktivitet, røykeslutt og kostholds veiledning.

Man blir henvist til frisklivssentral med en grønn resept. Grønn resept(frisklivsresept) er et begrep som skal vri behandlingen av livsstilssykdommer fra medikamenter til sunt kosthold og mer fysisk aktivitet.

Fastleger, annet helsepersonell og NAV kan skrive ut en frisklivsresept som er en henvisning til et tidsbegrenset(3 måneder), strukturert oppfølgingstilbud ved frisklivssentralen.

Hvorfor frisklivssentral?

Kommunen skal (jf. § 3-3 i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester (1)) i ytelsen av helse- og omsorgstjenester fremme helse og søke å forebygge sykdom, skade og sosiale problemer. Helseutfordringene i Norge preges i stor grad av sykdom som kan relateres til den enkeltes helseatferd, sosiale kontekst og det samfunnet vi lever i (19). Sykdomsbildet domineres av livsstilsrelaterte sykdommer som kreft, diabetes, muskel- og skjelettlidelser, kroniske luftveissykdommer, hjerte- og karsykdommer og psykiske lidelser. Dette er sykdommer som i stor grad kan forebygges ved hjelp av tiltak som fremmer sunn helseatferd og mestring av psykiske utfordringer. Norge har gitt sin tilslutning til et vedtak fattet av Verdens Helseforsamling (WHA), om å redusere for tidlig død av sykdommene kreft, kroniske lungesykdommer, hjerte-og karsykdommer og diabetes, med 25 prosent innen 2025.

Frisklivssentraler beskrives i Meld. St. 16 (2010-2011) Nasjonal helse- og omsorgsplan 2011–2015 (20) som et viktig tiltak for å nå målene om å forebygge mer og bedre. Det beskrives også som et viktig tilbud til personer som har økt risiko for, eller allerede har sykdommer eller utfordringer knyttet til fysisk og psykisk helse, og som kan ha helsemessig nytte av frisklivssentralens tilbud. Frisklivssentralen kan bidra til å nå målet om å redusere for tidlig død på grunn av livsstilsrelaterte sykdommer.

Frisklivssentralene gir tilbud til personer som har behov for hjelp til å endre levevaner knyttet til fysisk aktivitet, kosthold og tobakk. Frisklivssentralen kan i tillegg omfatte andre tilbud fokuset rettes mot faktorer som fremmer helse og mestring, og mot individuelle mestringsressurser. Det er individet selv som er den aktive, og som eier endringsprosessene. Målet er å styrke deltakeren som aktør i eget liv, gjennom å bidra til økt tillit til egen mestring, fremme indre motivasjon gjennom kompetanse, tilhørighet og autonomi, bedre funksjonsevne og bedre fysisk og psykisk helse (21-23). I dette perspektivet ligger det å se hele mennesket og ulike livsområder i en sammenheng.

Frisklivssentralen kan være et egnet tilbud for eksempel til personer som står i fare for å falle ut av arbeidslivet på grunn av muskel- og skjelettsykdom eller psykiske plager, personer som har økt risiko for å utvikle type 2-diabetes, eller personer som har utfordringer knyttet til overvekt. Frisklivssentralen kan benyttes som en tidlig innsats for å forebygge sykdom og kan være et tilbud til personer i et behandlings- eller rehabiliteringsforløp.

Samhandlingsreformen og helse- og omsorgstjenesteloven

St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen (24) trekker fram tre hovedutfordringer for helse- og omsorgstjenesten:

- Pasientenes behov for koordinerte tjenester dekkes ikke godt nok.
- Det gjøres for lite for å begrense og forebygge sykdom.
- Den demografiske utviklingen og endringene i sykdomsbildet vil kunne true samfunnets økonomiske bæreevne.

Helse- og omsorgstjenesteloven (25) § 3-2 omhandler kommunens plikt til å tilby helsefremmende og forebyggende tjenester. I forarbeidene til Helse- og omsorgstjenesteloven nevnes det at helse- og omsorgstjenesten og helsepersonell står i en særlig god posisjon til å identifisere personer med levevaner som gir økt risiko for å utvikle sykdom. Videre beskrives det at kommunene må iverksette tiltak på riktig tidspunkt i utviklingsforløpet til en sykdom eller lidelse alt etter hva som er effektivt med hensyn til helseutfall og for å spare lidelser. En god praksis er at kommunene driver helse- og omsorgstjenestene sine på en slik måte at det sikrer flest mulig leveår med god helse for den enkelte. Det vil si at dersom det ikke blir iverksatt nødvendige tiltak for å forebygge eller begrense sykdomsutviklingen, der dette er mest effektivt, kan det regnes som uforsvarlig.

Helse- og omsorgstjenesteloven (25) § 3-3 pålegger helsepersonell å bidra i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet (følger også av folkehelseloven (12) § 5b). Helse- og omsorgstjenesten er en viktig bidragsyter i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet, og tjenestens kompetanse er nødvendig i folkehelsearbeidet. Dette omfatter blant annet kunnskap om årsakssammenhenger mellom påvirkningsfaktorer og helseutfall, men også erfarings basert kunnskap i møte med brukere av tjenesten. Videre vil det ofte være naturlig at noe av gjennomføringen av de tverrsektorielle folkehelse tiltakene administreres av helsetjenesten. Frisklivssentralen kan bidra til å oppfylle lovkrav om å iverksette nødvendige folkehelse tiltak når det gjelder fysisk aktivitet, kosthold, tobakksbruk og eventuelt alkoholvaner (jf. folkehelseloven (12) § 7).

Nasjonal helse- og omsorgsplan 2011–2015 (20) omtaler økningen i kommunenes frie inntekter til styrking av det forebyggende helsearbeidet og statlige tilskuddsmidler som en stimulering til kommunene for å etablere tilbud til personer med økt risiko for å utvikle sykdom knyttet til levevaner og psykiske lidelser.

Frisklivssentralen skal bidra i å ivareta flere av kommunens lovpålagte plikter om å «forebygge, behandle og tilrettelegge for mestring av sykdom, skade, lidelse og nedsatt funksjonsevne» (174) (jf. § 1.1).